

covným elánom a programom mohla účinne ovplyvniť prácu vo filozofii a nielen v nej.

Pôjde nám teda o to, aby filozofia zaujala v rámci našej národnej kultúry také miesto, aké vyplýva z jej prirodzenej podstaty. Cesta k nemu vedie nie cez bombastické frázy, ale cez dôkladnú presnú prácu. Vedeckosť a priebornosť marxistickej filozofie sa nezaobídu ustavičným šermovaním citátmi klasikov marxizmu a odvolávaním sa na argumenty politické, ale vnútornou teoretickou hodnotou. Z filozofie a vôbec z teórie bude treba vymiesť manieri a praktiky, ktoré s teóriou nič spoločného nemajú. Preto je veľmi dôležité, aké kritériá a metódy práce uplatní naša Spoločnosť od začiatku.

Na prahu existencie Slovenskej filozofickej spoločnosti treba si zaželať, aby sa utvorila spoločnosť v pravom zmysle, teda zoskupenie odborníkov, ktorí si vzájomne pomáhajú a cítia kolektívnu zodpovednosť za spoločné dielo. V polemických nezhodách a diskusiách súbojoch nezabúdajme na základný zmysel a poslanie našej činnosti, na účasť v rozvoji filozofie ako významnej súčasť socialistickej národnej kultúry. Nech nám Slovenská filozofická spoločnosť slúži ako prostriedok na dosiahnutie tohto cieľa!

CELOŠTÁTNA PORADA FILOZOFOV V JÍLOVIŠTI

V dňoch 8.—11. februára 1966 konala sa v Jílovišti pri Prahe celoštátna porada filozofov, ktorú zvolalo Kolégium ČSAV pre filozofiu. Cieľom porady bolo objasniť si úlohy a miesto filozofie v súčasných ideových, spoločensko-politických a vedeckých snaženiach.

V prvom poľdňi rokovaní odzneli základné referáty, ktoré dávali orientáciu celej práci konferencie. Akademik I. Hrušovský v otváracom prejave poukázal na tie spoločenské faktory v našich povojnových dejinách, ktoré v rozhodujúcej miere podmienovali silný ideologický aspekt v riešení filozofických otázok. Ak však filozofia nemá stratiť svoje špecifikum, musí uplatňovať aj systémový prístup.

Hlavný referát venovaný hodnoteniu súčasného stavu vo filozofickom výskume a otázkam jeho ďalšieho rozvoja predniesol prof. J. Srovnal. Zaoberal sa v ňom otázkou sebareflexie marxistickej filozofie a v súvislosti s tým sa dotkol aj podmienok a príčin, ktoré vyvolali dogmatické deformácie vo filozofii. Pokiaľ ide o štruktúru marxistickej filozofie, zdôraznil potrebu riešiť túto otázku v tesnej spätosti s reálnou štruktúrou skutočnosti a v tomto zmysle naznačil základnú orientáciu, akou by sa mala filozofická práca uberať.

Ďalšie referáty vlastne svojím spôsobom dopĺňali a rozvíjali niektoré myšlienky hlavného referátu. Doc. J. Cvekl vyšiel z pojmu sebareflexie a spomenul niektoré hľadiská či postoje, ktoré kriticky hodnotia doterajší vývin marxistickej filozofie. Súčasný stav uvoľnenia a diferenciacie hľadísk vyvoláva zmätok u dogmaticky mysliacich filozofov. Ešte doteraz prežívajú určité metódy dogmatického obdobia. Prof. J. Popelová-Otáhalová zdôraznila význam štúdia dejín filozofie pre zvýšenie úrovne a kultivovanosti filozofickej práce. Dogmatická izolácia nebola len izoláciou od súčasnej vedy, ale aj izoláciou od historického dedičstva, čo sme cítili ako vážny nedostatok v chápaní. skúmaní, kladení a riešení filozofických otázok. Doc. M. Machovec kriticky hodnotil súčasnú situáciu na úseku *filozofického osvetľovania* a riešenia filozofických aspektov etiky, podrobne a podnetne sa zamýšľal nad postavením etiky v štruktúre marxistickej filozofie.

Ďalšie dva poľdni priebehala diskusia v rámci troch sekcií: v sekcii dialektického a historického materializmu, dejín filozofie a etiky.

Diskusiu v sekcii dialektického a historického materializmu viedol doc. J. Cvekl. Napriek značnej pestrosti hľadísk možno povedať, že názory diskutujúcich sa v podstate dotýkali troch otázok: sebareflexie marxistickej filozofie, jej štruktúry a jej vzťahu k iným vedám. Hranice medzi týmito aspektmi sú, pravda, veľmi relatívne. V takej či onakej forme, priamo či nepriamo všetky vystúpenia smerovali k jednému — k objasneniu štruktúry marxistickej filozofie.

J. Cibulka vyslovil názor, že v dejinách filozofia vždy vtedy robila sebareflexiu, keď používané prostriedky sa už stali neúčinnými. Doc. J. Zelený dáva na uváženie, či by nateraz nebolo potrebné robiť reflexiu o niečom inom. Obrat v rozpracúvaní filozofických otázok nie je v tom, aby sa kritizovali tradičné učebnice, ale v zväžení novej historickej situácie a v uspokojovaní filozofických prostriedkov, aby filozofia mohla byť adekvátnejším momentom spoločenského pohybu. Pri hľadaní novej orientácie by bolo prospešné vrátiť sa k Marxovi, k spôsobu, akým on prekonával transcendentálnu filozofiu, lebo na inej rovine, v iných podmienkach stojíme aj my dnes pred podobnou úlohou. Doc. L. Tonďl upozorňuje na potrebu presného vymedzenia pojmu „metafilozofia“, s ktorým sa obyčajne spája otázka sebareflexie. Ak to má byť podobná veda ako je metateória vedy, potom k jej realizácii je potrebné vytvoriť určité podmienky, najmä pokiaľ ide o sociológiu vedy a sociológiu filozofie.

Otázku štruktúry marxistickej filozofie skúmali diskutujúci z rozličných hľadísk. Jedni, napr. J. Zelený, Z. Mlynář, L. Tomášek, zdôrazňovali potrebu skúmať túto otázku v tesnej spätosti s reálnou štruktúrou skutočnosti. Z. Mlynář pritom zdôraznil, že pri nerešpektovaní relatívnej samostatnosti filozofie a politiky dochádza ku „krátkemu spojeniu“, čo nevyhnutne vyúsťuje v konflikte. Akademik I. Hrušovský vyšiel s podnetom skúmať aj štruktúru filozofie z hľadiska dialektickej otvorenosti a zatvorenosti systémov. Poukázal pritom na význam vnútorných podmienok systému. Smerovacie vývinovej dialektiky je len podnecované vonkajšími faktormi. Na analýze filozofickej interpretácie pojmu odcudzenia poukázala I. Dubská na slabiny antropologickej interpretácie tohto pojmu a dokazovala, že v tejto rovine ho ani nemožno adekvátne riešiť. Ukazuje sa nevyhnutnosť návratu k najvnútornejšej filozofickej problematike, najmä k ontológii a axiológii. Súčasný scientizmus a antropologizmus predstavujú dve roviny, ktoré sú len aspektmi komplexnej reality.

Pojmy scientizmus a antropológia mali snáď najvyššiu frekvenciu na konferencii. Všetci, čo sa k nim vyjadrovali, súhlasne priznávali, že v prácach čs. filozofov sa výrazne črtajú obe tieto tendencie. Průcha žiadal presnejšie vymedziť oba pojmy, lebo v ich doterajšom užívaní sú skutočné filozofické pojmy zamaskované. Scientizmus je Husserlov pojem a vrátiť sa k nemu by bolo absurdné. Skutočný filozofický problém je problém vzťahu filozofie a iných vied. Doc. J. Cvekl podčiarkol relatívnu platnosť týchto pojmov. Filozof, ktorý rieši problematiku človeka, môže byť scientista, a veda má svoju antropológiu. Oba pojmy a rozhraničovanie má hlbšie príčiny, hlavne vo svetovej filozofii. Akademik A. Sirácký tiež zdôrazňuje, že tu niet principiálnych hraníc, obe tendencie smerujú k syntéze. Žiada zvedčenie (scientifikáciu) antropológie a naznačuje, akými cestami by sa mala uberať. Podobný názor vyslovil aj Z. Strmiska, podľa ktorého je terajšie rozdelenie dočasné a v budúcnosti aj filozofická antropológia musí dostať scientistickú základňu.

Diskusie v sekcii dejín filozofie, ktorej úvodom bol referát predsedajúcej dr. J. Popelovej-Otáhalovej, zaoberala sa predovšetkým dvoma okruhmi otázok, a to plánovaním a deľbou práce v dejinách filozofie a problematikou metodologickou.

Východiskom pre plánovanie práce v rámci republiky bola bratislavská konferencia r. 1961, venovaná predovšetkým výskumu českej a slovenskej filozofie a plán rozoslaný účastníkom medzi ostatnými materiálmi. Ako ukázala diskusia, plán práce, obsahujúci dokonca aj konkretizované úlohy na jednotlivé pracoviská, treba chápať skôr ako program a prehľad úloh, pretože záväzné splnenie úloh vyžaduje **kádrové zabezpečenie** a intenzívnejšiu spoluprácu. Toto vystupuje zvlášť naliehavo v prípade úlohy kritiky buržoáznej filozofie, kde pracovníkov ubúda. Veľmi zlý stav je v oblasti dejín marxistickej filozofie, ktorej vedúci s. S o c h o r dokonca ani nebol na túto poradu pozvaný.

Proti delbe práce a špecializácii jednotlivých pracovísk sa namietalo to, že napr. katedry na fakultách sa budujú ako komplexné s ohľadom na potreby výučby, a preto nejaká profilácia nie je možná. Čo sa týka kolektívnosti a „teamovosti“ práce, jedinou únosnou formou sú stretnutia odborníkov venované určitým otázkam. Túto zásadu bude potrebné v budúcnosti realizovať.

V skupine otázok metodologických sa poukazovalo na význam dejín filozofie ako dôležitej súčasť kultúrnych dejín, na ich propedeutický význam, pričom sa konštatovalo, že stav v literatúre a príručkách nie je uspokojujúci. Diskutujúci poukázali ďalej na prílišné uplatňovanie ideologicko-politických hľadísk jednak v chápaní samej marxistickej filozofie, ale aj ináč. Dôsledkom prehnaného izolovania marxizmu od svetového kontextu je zanedbanie kontaktov a podnetov z oblasti mimo marxizmu. Tento problém je výrazný najmä pri hodnotení marxistickej filozofie v období I. ČSR. Vyslovila sa tiež námietka proti názvu disciplíny „kritika buržoáznej filozofie“, pretože kritičnosť je samozrejماً črta každej vedeckej práce a každej oblasti dejín filozofie.

Napriek podnetným a zaujímavým postrehom v diskusii nebolo možné ubrániť sa dojmu, že tak materiály, ako aj priebeh porady neboli dostatočne pripravené s ohľadom informovanosti o práci v dejinách filozofie mimo Prahy, čo dokazovalo aj to, že v rokovaní sa veľmi často objavovali špecifické miestne pražské problémy (kritika kolégia ČSAV, kádrové záležitosti vo FÚ ČSAV atď.).

Na záver prijala sekcia niektoré uznesenia, ako odporúčania pre Kolégium pre filozofiu a sociológiu ČSAV.

Obsiahly a podnetný referát Milana Machovca *Miesto etiky v štruktúre marxistickej filozofie* bol výborným východiskom pre vecnú diskusiu v sekcii etiky.

Diskutujúci poväčšine súhlasili so základnými myšlienkami Machovcovho referátu, zvlášť s jeho poňatím nutnosti zmien v postavení a rozvíjaní etiky v súvislosti s meniacou sa štruktúrou marxizmu a s tým súvisiacim chápaním organického vzťahu k obecnej filozofickej axiológii, filozofickej antropológii a ontológii. Plný súhlas vyvolala tiež téza referátu o potrebnosti zvládnutia človeka v jeho totalite, vrátane „medzných situácií“, pomeru k politickým výskumom, technike a kultúre i postihnutia všetkých reálnych osobných problémov. Názorové diferencie sa prejavili až pri konkrétnych čiastkových otázkach, týkajúcich sa spôsobu a ciest ďalšieho rozvíjania etiky a realizácie inštitucionálneho základu pre prácu v nej.

J. K á n s k ý hovoril o potrebe zvýšenia vedeckosti etiky, lebo len tak sa zvýši jej spoločensko-kritická funkcia, a tým sa zvýši i jej spoločenská prestíž. Vyslovil domnienku, že v referáte s. Machovca bol podcenený význam spolupráce so sociológiou pre odhaľovanie skutočného morálneho stavu a pre poznávanie novo vznikajúcich vnútorných protirečení vo vývoji socialistickej morálky. Záverom upozornil na význam tzv. profesionálnych etík, dosiaľ medzi marxistami nepovšimnutých a na nedostatočný počet kvalitných prác o súčasnej nemarxistickej etike.

Na dôležitosť zatiaľ málo rozpracovanej otázky morálnej zodpovednosti, najmä zodpovednosti kolektívnej a z nej vyplývajúcich dôsledkov, poukázal A. H l á v e k. Zdô-

raznil potrebu dobrého poznania našej morálnej skutočnosti, bez ktorého sa pohybuje stále len v sfére dohadov a obmedzenej empirickej skúsenosti.

Zaujímavý diskusný príspevok predniesol S. Kolárik. Zapodieval sa v ňom pseudohodnotami, ktoré však nielen získavajú veľký spoločenský vplyv, otázkou miery uskutočniteľnosti etických ideálov a ich odrazom v morálnej stránke činnosti jednotlivcov, stupňom ich príťažlivosti a emocionálne pôsobivým prekonaním niektorých nábožen-ských hodnôt (napr. otázky večnosti).

Na rozdiel od ostatných socialistických krajín nie je dosiaľ v našom štáte žiadny inštitucionálny základ pre rozvíjanie etiky. Podľa zhodného názoru temer všetkých diskutujúcich — mohlo by to byť v budúcnosti vážnou prekážkou rozvíjania etiky na patričnej teoretickej úrovni. Preto bol sekciou etiky schválený návrh, aby celoštátna porada filozofov podala návrh na zriadenie špecializovaného pracoviska etiky, ktoré by v celoštátnom meradle riadilo a koordinovalo etickú prácu.

Z podnetu A. Hlávka došlo k vzájomnej informácii o stave vo výučbe etiky na vysokých školách. Ako samostatná disciplína sa etika zatiaľ prednáša len na odboroch filozofie, na filozofických fakultách v Prahe a Bratislave (semestrálny kurz, prednášajú M. Machovec a J. Kánský) a v Brne (dvojsemestrálny kurz, prednáša K. Hlavoň). Základnou, východiskovou literatúrou pre poslucháčov je kniha J. Popelovej *Etika*, ktorá sa dopĺňa niektorými ďalšími prácami. Ukazujú sa možnosti a potreba ďalšieho postupného rozšírenia prednášok z etiky i do ostatných odborov, najmä pedagogického smeru, i na úkor problematického a schematicky uplatňovaného základného kurzu marxistickej filozofie. Pravdepodobne by potom došlo v týchto prednáškach i k užšiemu vzťahu s tematikou z filozofickej antropológie.

Práca porady pokračovala zasadáním medziodborovej komisie pre styčnú problematiku filozofie a spoločenských vied a komisie pre styčnú problematiku filozofie a prírodných vied.

Prof. M. Kaláb sa v svojom vystúpení v sekcii pre spoločenské vedy znovu vrátil k mnohokrát pertraktovanej a stále ešte neuzavretej otázke vzájomného vzťahu historického materializmu a marxistickej sociológie. Zdá sa, že z dvoch rozdielnych interpretácií vzťahu historického materializmu a sociológie začína už konečne prevažovať reálnejšie stanovisko, ktoré nechápe historický materializmus ako marxistickú sociológiu a sociologický výskum ako „historický materializmus v praxi“ (F. V. Konstantinov), ale ako sociálnu filozofiu marxizmu, spätú s empirickým poznaním sociológie a zovšeobecňujúcim poznaním všeobecnej sociológie rovnakými väzbami, akými je spätá marxistická filozofia s empirickým a zovšeobecňujúcim poznaním pozitívnych vied vôbec.

Živá diskusia sa rozvinula najmä pri posudzovaní filozofických kontextov politickej ekonomie. Doc. Zelený zdôraznil obojstranný význam týchto kontextov.

Akademik Szántó upozornil, že v politickej ekonomii socializmu existuje príliš mnoho komprehenzívnych a logických rozporov, aby sme si mohli myslieť, že je všetko v poriadku. Podrobnejšie to ukázal na analýze pojmu výrobné vzťahy, na nejednotnej, logicky protirečivej interpretácii tohto pojmu u marxistických filozofov a ekonómov. S tým súvisí potom aj celý komplex ďalších otázok zahalených dodnes ideologickou hmlou, ako je napríklad otázka dispozičného práva socialistických vlastníkov, sociologických a inštitucionálnych dôsledkov skutočnosti, že disponujúcimi prostriedkami medzi spoločnosťou a výrobnými prostriedkami je rozsiahla vrstva byrokracie, otázka relatívnej autonómnosti jej skupinových záujmov, možnosti konfliktu týchto záujmov so záujmami celej spoločnosti atď.

Akademik Szántó sa kriticky vyslovil proti presvedčeniu, že teoretická analýza výrobných síl je už dostatočným predpokladom k úvahám o charaktere výrobných vzťahov.

Zamieňať navzájom tieto dve rozdielne vedecké úlohy znamená koniec koncov redukovať ekonómiu na úroveň ekonomík alebo ju dokonca zamieňať technológiou. Značné nejasnosti a logické nedôslednosti sú v interpretácii pojmov „hodnota“, „nahodnota“, „nadprodukt“.

Súdruh D. P r o k o p nadviazal na príspevky o potrebe marxistickej axiológie a pokázal na jej mimoriadny význam pri riešení základných teoretických problémov v estetike. Treba si uvedomiť, že ak nechceme rezignovať na normatívnu funkciu estetiky — a bez jej akceptácie nie je zdôvodniteľný sám zmysel jej existencie — nie je možné obísť na bez všeobecného systému estetických hodnôt.

Súdruh M. K r á l načrtnol problémy, s ktorými sa u nás stretávajú snahy o konštituovanie teórie riadenia. Podčiarkol, že vedecko-technickú revolúciu, prebiehajúcu dnes vo svete, nie je možné chápať vulgárne a dogmaticky iba ako revolúciu v povahe výrobných síl spoločnosti. To platí pre kapitalizmus rovnako ako pre socializmus. Prevrat v charaktere výrobných síl mení ďalekosiahlym spôsobom aj charakter výrobných vzťahov spoločnosti a spolu s ním i charakter celého spoločenského systému. V tejto skutočnosti korení aktuálnosť a potreba rozvíjať teóriu riadenia ako hraničnú, ale samostatnú vedeckú disciplínu.

Marxistická teória riadenia by mala integrovať na metodologickej báze marxistickej filozofie všetky podnety, ktoré dosiaľ priniesli jednotlivé varianty tejto teórie, rozpracovávané na Západe. Jej praktický zmysel len ťažko možno preceniť.

K problémom politickej vedy a ideológie hovoril Z. M l y n á ř. Zdôraznil úlohu, aká prislúcha politickej vede pri vytváraní nového dynamického modelu socialistickej spoločnosti v našej krajine. Jedným z dôsledkov dogmatizmu je aj to, že všestranné rozpracovanie problémov politickej vedy je u nás stále ešte len úlohou budúcnosti.

V súvislosti s tým upozornil aj na škodlivosť ignorovania problematiky filozofie práva. Vyšinského „teória štátu a práva“, povelaná zameniť filozofiu práva, v skutočnosti rezignovala na riešenie fundamentálnych otázok práva a predstavovala vlastne akýsi marxistický variant „právneho pozitivizmu“, pre ktorý kritériom spravodlivosti práva je sám existujúci právny poriadok.

Doc. M. Machovec korigoval niektoré nesprávne názory na spoločenské poslanie etiky. Všeobecné presvedčenie, že etika a morálka môžu kompenzovať omyly ekonomiky a politiky, vŕahuje etiku do neriešiteľných antinómií. Takéto presvedčenie implikuje totiž predpoklad, že etika a morálka nevyrastá zo systému, ktorý má regulovať, ale má akési mimosystémové zdroje. Avšak každý systém spoločnosti plodí určitú morálku. Kde potom nájsť kritérium správnosti zvonku vnášanej morálky pred imanentnou morálkou systému?

V skutočnosti aj kritická morálka je morálkou zrodenuou systémom, ktorý kritizuje a tým je súčasne daná aj hranica jej použiteľnosti. Morálka môže regulovať a meliorizovať systém iba vnútri týchto hraníc. Len čo ich prekročí, žiada od morálnych subjektov viac, ako im ich praktický život dovoľuje a mení sa z morálky na plané morali-zovanie, ktoré nenapráva život, ale diskredituje mravnosť.

V komisii pre styčnú problematiku filozofie a prírodných vied boli dva úvodné referáty. Doc. L. T o n d l priblížil účastníkom niektoré teoretické aspekty vedy o vede a dr. J. K a m a r ý t sa zaoberal určitými dogmatickými deformáciami v poňatí vzájomného vzťahu filozofie a vedy, ako aj niektorými podnetmi z nemarxistického filozofického myslenia, spojenými s riešením tejto otázky. Šlo najmä o dialektiku prírody, jej interpretáciu v existencializme. Diskusie sa okrem filozofov zúčastnil akademik I. Málek aj niektorí historici prírodných vied. Akademik Málek sa prihovárал za hlboké filozofické vzdelanie prírodovedcov a súčasne kritizoval doterajší spôsob a systém filozofickej

výučby. Prikláňa sa k názoru L. Tondla, že vzťah filozofie a vedy je dnes viacnásobne sprostredkovaný a pre filozofa má väčší význam štúdium týchto sprostredkujúcich článkov než štúdium určitej prírodnej vedy. Historici prírodných vied ukazovali, v akých zložitých priemetoch sa stretávajú s filozofickými otázkami prírodných vied vo svojej práci a naznačovali, akým smerom by sa mala uberať práca filozofov, aby im mohla poskytnúť pomoc.

V. R u m l polemizoval s niektorými názormi J. Kamarýta o dialektike prírody. Zdôraznil, že podnety existencialistickej filozofie je potrebné kriticky skúmať. Nemožno pri osvetľovaní interakcie prírody a spoločnosti ignorovať ich relatívnu nezávislosť. Leninovo poňatie prírody ako reality existujúcej mimo vedomia a nezávisle od neho zostáva v platnosti. J. A d a m e c upozornil na potrebu integrovať do marxistického riešenia filozofických otázok prírodných vied podnety a niektoré riešenia logického pozitívizmu, týka sa to najmä metodologických problémov.

Týmito problémami sa vo svojich vystúpeniach v pozitívnom zmysle zaoberali aj súdruhovia P. M a t e r n a a V. Č e r n í k. Zatiaľ čo P. Materna sa viacej venoval spresňovaniu pojmov a logických postupov, V. Černík skôr hľadal možnosti zblíženia tzv. exaktnej metodológie a dialektickej metódy. Zdôraznil, že zexaktnenie vedy nie je totožné s kvantifikáciou a formalizáciou.

V súvislosti s často opakovanou požiadavkou integrácie podnetov nemarxistických smerov od marxistickej filozofie upozornil J. B a r t o š na proces vývoja filozofických pojmov a na zmätok, aký vznikol pod vplyvom dogmatického výkladu najmä v interpretácii pojmov Heglovej filozofie.

Rokovanie konferencii bolo ukončené 10. februára odpoľudnia záverečným slovom prof. J. Srovnala.

R.

ÚLOHY A POTREBY NAŠEJ FILOZOFIE

(Na okraj Celoštátnej porady marxistických filozofov v Jílovišti)

MIROSLAV KUSÝ, JIŘÍ SUCHÝ

Keď svojho času akademik Kolman vyslovil myšlienku o užitočnosti zvolania celoštátneho sjazdu československých filozofov, vyjadril tým naliehavú potrebu aktuálne zhodnotiť stav marxistickej filozofie a vyjasniť perspektívy jej ďalšieho rozvoja tým najkompetentnejším spôsobom: konfrontáciou názorov tých, ktorí sa filozofiou priamo zaoberajú. Opodstatnenosť tejto potreby sa odrazila aj v uznesení ÚVKŠČ o spoločenských vedách, ktoré priamo uložilo kompetentným orgánom zvolanie takéhoto sjazdu. Realizácia tohto uznesenia sa však niekoľkokrát odkladala, až uznesenie nakoniec ani tak nebolo splnené v pôvodnej podobe: namiesto sjazdu sa v dňoch 8.—10. februára zišla v Jílovišti pri Prahe Celoštátna porada československých marxistických filozofov.

Porada však nie je sjazd a rozdiel medzi nimi nie je iba formálny. K sjazdu napríklad patrí demokratický a reprezentatívny výber účastníkov, čo najširšia účasť všetkých zainteresovaných ľudí na príprave rokovania, demokratická voľba predsedníctva, objektívne zhnutie a zhodnotenie výsledkov a prijatie záväzných uznesení.

Nejde len o to, že porada v Jílovišti ani jednej z týchto požiadaviek nevyhovovala, oveľa závažnejšie sú praktické dôsledky tejto skutočnosti. Na príprave tejto porady sa